

Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine
National Security and Defense Council of Ukraine
Odessa State University of Internal Affairs
Odessa Military Academy
National Academy of the Security Service of Ukraine
Odessa National Maritime University
National University of Water and Environmental Engineering
Institute of Criminal Law and Applied Criminology (Chisinau)
Siedlce University of Natural Sciences and Humanities
Gdansk University of Physical Education and Sport
Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation

International scientific conference

**MARITIME SECURITY
OF THE BALTIC-BLACK SEA REGION:
CHALLENGES AND THREATS**

December 23, 2021

Volume 1

2021

International scientific conference «Maritime security of the Baltic-Black sea region: challenges and threats» : conference proceedings, December 23, 2021, Vol. 1. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 428 pages.

ORGANISING COMMITTEE

Foreign members of the Organizational Committee:

Kanels Juris – PhD in polit., Rector of the Transport and Telecommunication Institute (the Republic of Latvia);

Buzhor Valerii Heorhiiovych – Doctor of Law, Professor, Rector of the Institute of Criminal Law and Applied Criminology, President of the Independent Criminological Association of the Republic of Moldova (the Republic of Moldova);

Stanislaw Topolewski – Phd hab., retired Colonel, Prof., Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, Director of the Institute of Security Studies (the Republic of Poland);

Skalski Dariusz – Dr. hab. Prof., Gdansk University of Physical Education and Sport (the Republic of Poland);

Vareikis Vygtas – Doctor of Humanities, Professor, Leading Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University (the Republic of Lithuania);

Petryk Artem – PhD in History, Senior Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology of Klaipėda University (Republic of Lithuania).

Ukrainian members of the Organizational Committee:

Kuznichenko Serhii Oleksandrovych – Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Rector of Odessa State University of Internal Affairs;

Prokofieva-Yanchylenko Dariia Mykhailivna – Doctor of Law, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Interdepartmental Research Center for Organized Crime at the National Security and Defense Council of Ukraine;

Kurovska Iлона Anatoliivna – PhD in Law, Senior Research Associate, Director of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine;

Rudenko Serhii Vasylovych – Doctor of Engineering, Professor, Rector of Odessa National Maritime University;

Kliat Yuri Oleksandrovych – PhD in Engineering, Colonel, Deputy Head of Odessa Military Academy;

Cherniak Andrii Mykolaiovych – Doctor of Law, Professor, Colonel, Rector of the National Academy of the Security Service of Ukraine;

Grygus Ihor Mykhailiovych – Doctor of Medical Sciences, Professor, Director the Educational and Scientific Institute of Health Care of the National University of Water and Environmental Engineering;

Vikhliaiev Mykhailo Yuriiovych – Doctor of Law, Professor, Director of the Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

WELCOME REMARKS

Сергій ГРИНЕВЕЦЬКИЙ	14
----------------------------------	-----------

THE STATUS OF INTERREGIONAL AND NATIONAL STRATEGIES FOR MARITIME SECURITY

Впровадження національної стратегії морської безпеки
в контексті реалізації цілей сталого розвитку в Україні

Махначова Н. М.....	16
----------------------------	-----------

Стратегія морської безпеки в Україні

Пехник А. В.....	18
-------------------------	-----------

Деякі особливості національних стратегій морської безпеки

Сизоненко А. С.....	21
----------------------------	-----------

Покращення інформаційної логістики та підвищення
загального рівня інформатизації портової діяльності

Степаненко В. О.....	24
-----------------------------	-----------

Станції біологічного очищення стічних вод міста Одеси
як джерела забруднення морського середовища

Тучковенко Ю. С., Сапко О. Ю.....	28
--	-----------

The impact of maritime threats in the Middle East
on Baltic – Black Sea region's security

Cheban O. Ya.....	32
--------------------------	-----------

Деякі аспекти надання адміністративних послуг
у сфері морського транспорту

Шатрава С. О., Джафарова О. В.....	35
---	-----------

MARITIME SECURITY COOPERATION OF THE BALTIC-BLACK SEA STATES

Співпраця держав з метою протидії незаконній міграції на морі

Дубенко О. М.....	39
--------------------------	-----------

Актуальні проблеми делімітації та співробітництва держав
у межах виключної (морської) економічної зони України

Півторак Г. Ф.....	43
---------------------------	-----------

Безпекова політика взаємодії Туреччини в Чорному морі

Радовецька Л. В., Гасанов Муртеза Алі	46
--	-----------

Регіональне та субрегіональне співробітництво як основні напрями морської політики України	
Сасенко М. І., Костюк В. Л.	50
Четверта промислова революція в Балтійсько-Чорноморському регіоні: сценарії розвитку та точки росту	
Волонцевич Д. О., Скворчевський О. Є.	54
The concept of Intermarium in processes of the development of Eastern Europe	
Tishchenko O., Morozov M.	57
MODERN MILITARY THREATS IN THE BALTIC-BLACK SEA REGION AND COUNTERMEASURES	
Сучасні військові загрози на державному кордоні у Балто-Чорноморському регіоні	
Бурбела С. В.	60
Стратегія морської безпеки України в умовах сучасних загроз в Чорноморсько-Азовському регіоні. Шляхи розвитку військово-морських спроможностей	
Нейжпапа О. Л.	63
Проведення заходів цивільного захисту як елемент забезпечення національної безпеки України	
Попович В. В., Яковчук Р. С., Ковальчук В. М.	67
Systematic approaches to combating threats at sea	
Rudenko S., Shumylo O., Kononova O., Baraboly K.	69
INTERNATIONAL AND NATIONAL STATUTORY SUPPORT OF MARITIME SECURITY	
Правове регулювання забезпечення захисту морського середовища в міжнародному та національному законодавстві України	
Балобанов О. О.	73
Міжнародні судові органи у забезпеченні морської безпеки (на прикладі справи № 2019-18 «Україна v. РФ»)	
Бойко Інна Семенівна	77
Правове регулювання боротьби з морським піратством на міжнародному рівні	
Варинський В. О.	80

Правові умови для функціонування органів державної влади Автономної Республіки Крим на перехідний період як «уряд АРК в екзилі» Гданов І. Р.	84
Особливості комплексного адміністративно-правового режиму морських портів України Каляйнов Д. П.	87
Нормативно-правове регулювання безпеки мореплавства в Україні Каляйнова О. Д.	90
Міжнародно-правові аспекти протидії транснаціональній організованій злочинності на морі Кубасенко А. В., Крижановська О. В.	94
Організаційно-правовий механізм забезпечення морської безпеки в Україні: реалії сьогодення Магновський І. Й.	98
Дефініція позовної давності у морському праві Маковій В. П., Медведенко Н. В.	101
Проблематика порушень норм міжнародного права при затримці українських військово-морських суден «Бердянськ», «Нікополь» та «Яни Капу» в територіальних водах України Менсо І. В., Купратий О. Г.	105
Окремі аспекти підготовки до служби у водній поліції Німеччини Мошак Г. Г.	108
Міжнародно-правове регулювання забезпечення морської безпеки Мудрецька Г. В.	112
Проблеми міжнародної уніфікації правил морських перевезень і розвиток законодавства України у цій сфері Печений О. П.	116
Кримінальна відповідальність за піратство (Ст. 446 КК України) Плужнік О. І.	119
Морська доктрина України як складова національної безпекової політики Подковенко Т. О.	123

Деякі проблеми відшкодування шкоди потерпілому від морського піратства Резніченко С. В., Резніченко Г. С.	126
Стратегія морської безпеки України: крізь призму міжнародних стандартів Рубан К. П.	129
Публічне адміністрування як складова системи безпеки мореплавства Славінська І. В., Ізбаш К. С.	133
Аналіз вітчизняного законодавства у сфері охорони морських кордонів Соловей О. М., Шевченко Н. Л.	137
Страхування судна у торговельному мореплавстві як складник морської безпеки Тарасенко Л. Б., Тарасенко В. Є.	140
Гене́за правового регулювання безпеки мореплавства в Азовському морі Шурда В. І.	143
Про деякі питання нормативно-правового забезпечення морської безпеки Янчук Н. Д.	147
Проблеми дефініції «історичних вод» в міжнародному морському праві та їх вплив на морську безпеку прибережних держав Ярмак В. Х.	151
MARITIME SECURITY AND INTERNATIONAL MARITIME ORGANIZATIONS	
Переваги водного транспорту в Україні: забезпечення безпеки Бакумов О. С.	155
Визначення ступеня ризику як фактор безпеки в мореплаванні Нестеров О. Ю., Загородня Ю. В.	158
Міжнародні морські організації та морський бізнес в країнах, що розвиваються Пренько Я. О.	161

ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІЇ «ІСТОРИЧНИХ ВОД» В МІЖНАРОДНОМУ МОРСЬКОМУ ПРАВІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МОРСЬКУ БЕЗПЕКУ ПРИБЕРЕЖНИХ ДЕРЖАВ

Ярмакі Володимир Христофорович

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного та міжнародного права
факультету № 1,*

*Навчально-науковий інститут права та кібербезпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Так звані «історичні води» і права прибережних держав на них є вкрай важливим аспектом життєдіяльності держав, навколо яких точаться серйозні суперечки, як в науковому так і в геополітичному сенсі. Ці простори прибережних вод стають каменем спотикання багатьох інтересів, оскільки узбережжя, що виходить до моря, – це реальне благо, значення якого для прибережної держави оцінюється дуже високо, а здатність і реальна можливість держави поширити на них свій суверенітет і мати можливість повної правової регламентації діяльності в них сьогодні стає запорукою успішного економічного розвитку. Тут об'єктивно функціонують дві системи правового регулювання – міжнародна, що встановлює загальні норми і правила, і національна, яка закликає дотримуватися міжнародних норм і приймати власні, узгоджені з міжнародними, норми. Актуальність цієї теми з точки зору сучасних економічних, геостратегічних та геополітичних інтересів прибережних держав обумовлена, насамперед, тим, що законодавча практика держав щодо кваліфікації прилеглих до їх узбережжя морських районів у якості історичних вод, а також вибіркове реагування інших держав на таку практику – це міжнародно-правова реальність [1, с.230].

Загальновизнано, що доктрина міжнародного публічного права вже давно не ставить під сумнів право держав оголошувати деякі водні простори, оточені сушею однієї держави, але які мають ширину входу більше 24 морських миль «історичними водами». Так, Д. Коломбос зазначає, що, «внаслідок історичних або давніх підстав, або підстав, заснованих на особливостях затоки, прибережна держава має право на більш широкий пояс берегових вод, якщо вона може довести, що тривалий час здійснювала верховенство над цією затокою, і що таке домагання прямо або мовчазно визнано переважною більшістю інших держав» [2, с. 205]. Отже, на думку Д. Коломбоса, для оголошення державою певної затоки історичною необхідно перш за все пред'явити або історичні підстави, або

підстави, що впливають з особливостей затоки. Подібна позиція характерна і для інших авторів – фахівців у сфері міжнародного права.

Слід зазначити, що єдиного, загальновизнаного всіма державами визначення поняття «історичні води» немає в міжнародному публічному праві.

Деякі дослідники висловлюють думку про те, що історичні права вперше були проголошені США в Північноатлантичному арбітражі з рибальства в 1910 році. При цьому однією з найбільш авторитетних дефініцій, що було надано Комісією міжнародного права ООН, є дефініція у справі «Про рибальство» та у справі Сальвадор проти Гондураса стосовно Затоки Фонсека, де «історичні води» були визначені як «води, що розглядаються в якості внутрішніх вод, але які не можуть вважатися такими в умовах відсутності історичного права на них у прибережної держави». Вбачається, що головними критеріями для віднесення морських вод до категорії історичних є наступні: (1) виняткова влада та контроль над таким морським районом, включаючи можливість вигнання іноземних суден з нього якщо на це буде потреба; (2) довге користування ним або закінчення тривалого часу, хоча довжина конкретного періоду залежить від обставин; (3) мовчазна згода інших держав, особливо тих, чий інтерес можуть зачіпатися цим статусом [3].

У справі про рибні ресурси («Fisheries case» – рішення Міжнародного суду від 1951 року з англо-норвезького спору про рибальство) дається таке визначення: «історичними водами називають ті внутрішні води, на які є історичні правові основи (історичний титул). Такий титул створюється в результаті тривалого і постійного користування такими водами. Причому це стає можливим, якщо інші держави не здійснюють цьому перешкод та постійно не заявляють з цього приводу протестів» [4]. Міжнародний Суд ООН у справі по спір між Сальвадором і Гондурасом підтвердив по суті таке ж визначення історичних вод: «це води, які розглядаються в якості внутрішніх, але які не мали б такого характеру, якби не існування історичного титулу» [5].

Широко цитуються в юридичній літературі також визначення Л. Й. Бушеза і Г. Жіделя. Так, Л.Й. Бушез визначив історичні води, як «води, над якими прибережна держава, як виняток із загальних застосовних норм міжнародного права, ефективно, безперервно і протягом тривалого періоду часу здійснює права суверена з мовчазної згоди спільноти держав» [6, с. 181].

В свою чергу Г. Жідель дає таке визначення історичних вод: це «такі водні простори, юридичний статус яких відрізняється – за спільною згодою інших держав – від того, який ці простору повинні були б мати відповідно до загальноприйнятих правил» [7, с. 623].

Суди США визначають поняття «історичні води» (зазначимо, що США традиційно не підтримують застосування іншими державами концепції

історичних вод), як «затоку, над якою прибережна держава традиційно заявляє і зберігає суверенну владу за мовчазної згоди іноземних держав» [8]. При цьому Верховний суд США у справі США проти Луїзіани 1985 року зазначив, що існують, принаймні, три чинники, які приймаються до розгляду для визначення «історичної затоки»: здійснення державою, що претендує на водний простір, суверенітету над ним; безперервність цього суверенітету; мовчазна згода іноземних держав.

Отже, специфікою «історичних вод» як простору з особливим правовим режимом є те, що їх міжнародно-правовий статус (віднесення до внутрішніх вод за історичними підставами) констатується за допомогою національних законодавчих актів. Дійсно, шляхом прийняття прибережною державою законів, меморандумів, декретів, заяв, указів, декларацій, інструкцій за морським простором закріплюється статус «історичних вод». Крім того, способи вказівки на «історичні» затоку або води, способи позначення даного морського району в таких національних актах відрізняється один від одного.

Іноземні судна повинні у внутрішніх морських водах дотримуватися законів та інших правил, встановлених прибережною державою щодо імміграційного, митного, санітарного контролю, безпеки плавання, охорони навколишнього середовища. На іноземні торговельні судна, які перебувають у внутрішніх морських водах прибережної держави, поширюється кримінальна, цивільна й адміністративна юрисдикція прибережної держави.

Кримінальна юрисдикція. Оскільки внутрішні морські води – це частина державної території, то злочини, скоєні на борту іноземних торговельних суден, що перебувають у межах цих вод, за загальним правилом підлягають юрисдикції прибережної держави. Однак на практиці найчастіше в силу двосторонніх договорів, судовою владою прибережної держави не здійснює кримінальної юрисдикції щодо злочинів такого роду, якщо вони не порушують мир і добрий порядок, якщо втручання не є міжнародним зобов'язанням прибережної держави або якщо про інше не просять дипломатичні або консульські посадові особи держави прапора судна.

Цивільна юрисдикція. Судовою владою прибережної держави можуть розглядатися цивільні позови щодо іноземного торговельного судна і майна, що перебуває на його борту, під час стоянки судна в порту. Реалізація цивільної юрисдикції стосовно іноземного торговельного судна може охоплювати затримку або арешт такого судна з метою забезпечення позовних вимог або виконання судових чи арбітражних рішень. Рішення про затримку або арешт має виноситися компетентним судовим органом прибережної держави.

Адміністративна юрисдикція. В основному норми адміністративного права встановлюють режим перебування іноземних суден у внутрішніх морських водах прибережної держави.

Згідно з цими нормами іноземні судна, як державні, так і приватні, зобов'язані підкорятися адміністративній юрисдикції прибережної держави в повному обсязі. Насамперед це стосується виконання митних і санітарних правил, а також заходів контролю безпеки суден, охорони людського життя, допуску іноземців. Слід зазначити, що іноземні військові кораблі звільняються від митного огляду [9].

Отже, підводячи підсумок, можна зробити висновок, що в міжнародному публічному праві не існує єдиного і визнаного всіма державами визначення терміну «історичні води». В науковій доктрині історичні води розглядаються в основному як води, над якими прибережна держава, як виняток із загальних норм міжнародного права, ефективно, безперервно і протягом тривалого періоду часу здійснює права суверена з мовчазної згоди спільноти держав.

Література:

1. Краснікова О.В. Узгодження норм внутрішньонаціонального та міжнародного морського права (на прикладі аналізу правового статусу «історичних вод», та «історичних заток»). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 1. С.229–232. URL: http://lsej.org.ua/6_2015/66.pdf (дата звернення 29.09.2021).
2. Коломбос Д. Международное морское право: учебник. Москва, 1975. 782 с.
3. Аверочкина Т.В. Міжнародне морське право. Одеса, 2011. URL:<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3348> (дата звернення 1.10.2021).
4. Fisheries Case (United Kingdom v. Norway). URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/5/11029.pdf> (дата звернення 30.09.2021).
5. Land, Island and Maritime Frontier Dispute (El Salvador/Honduras: Nicaragua intervening). URL: <https://www.icj-cij.org/en/case/75> (дата звернення 29.09.2021).
6. Bouchez L. J. The Regime of Bays in International Law. Leyden, 1964. 330 p.
7. Gidel G. Le droit international public de la mer. Vol.III. Paris, 1934. 795 p.
8. Справа United States v. Louisiana, 470 U.S. 93 (1985). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/470/93/> (дата звернення 2.10.2021).
9. Тимченко Л.Д. Міжнародне право. Київ, 2007. URL: <https://subj.ukr-lit.com/mizhnarodne-pravo-timchenko-l-d-13-4-vnutrishni-morski-vodi/> (дата звернення 29.09.2021).